

Urvalsprovet i teologi och religionsforskning

DEL 1

Materialet har avlägsnats på grund av upphovsrättsliga skäl.

Uppgift 1.1.

I materialet som delas ut vid provtillfället finns tre beskrivningar av Jesu födelse. Jakobs protevangelium är en fornkristen text som beskriver Marias födelse och barndom samt Jesu födelse. Texten dateras i allmänhet till åren mellan 150–250 e.v.t. Matteus och Lukas evangelium hör till det Nya testamentet och de dateras i allmänhet till 80–100 e.v.t. På vilket sätt drar Jakobs protevangelium nytta av Matteus och Lukas evangelium i sin egen beskrivning? Vilka nya drag tillför Jakobs protevangelium berättelsen om Jesu födelse? Skriv svaret i essäform. Det maximala antalet poäng för uppgiften är 10 p.

Beskrivningarna av Jesu födelse i Matteus och Lukasevangelierna skiljer sig från varandra (1 p.). Skrivet senare (0,25 p.) Jakobs protoevangelium använder sig av dem båda (0,25 p.) och förenar och harmoniserar Matteus och Lukas berättelser (0,75 p.). Dessutom lägger Jakob till sina egna särdrag till berättelsen (0,25 p.). Till sin stil är protoevangeliet mer detaljerat och dramatiskt än Matteus och Lukas (0,5 p.).

Som bakgrund till Matteus och Lukas födelseberättelser berättar Jakob hur Maria har vuxit upp i ett tempel fram till 12-års åldern. Vid den åldern vill prästerna lova bort henne till en man för att skydda templets renhet (0,5 p.). Jakob berättar hur Josef beslöt att lova bort Maria, om än motvilligt (0,5 p.). I protoevangeliet är Josef redan en änkling med egna söner (0,25 p.). Jakob berättar också om Marias roll i tillverkningen av förhänget i templet (0,25 p.).

I Lukasevangeliet beskrivs hur en ängel uppenbarar sig för Maria, vilket också förekommer i Jakobs protoevangelium, men Jakob preciserar uppenbarelsens kontext (0,5 p.). På samma sätt som i Matteusevangeliet får Josef veta om Marias graviditet, men Jakob beskriver Josefs tankar mer detaljerat (0,5 p.). Till skillnad från Matteus och Lukas beskriver Jakob gemenskapens inställning till Marias graviditet mer detaljerat. Överprästen förhör Maria och Josef och har dem att dricka

bittert vatten som för med sig förbannelse för att få reda på om de talar sanning. Maria och Josef klarar testet och överprästen dömer dem inte (0,5 p.).

I Lukasevangeliet har Jakob också utnyttjat kejsar Augustus befallning om skattskrivning, vilket har lett till att Josef och Maria lämnar Betlehem (0,25 p.). Lukas värdshus eller stall nämns inte, utan i Jakobs protoevangelium föds Jesus i en grotta längs vägen (0,5 p.). Jakob nämner inte heller att herdarna besöker Jesus (0,25 p.).

Jakobs evangelium betonar att det skedde under vid Jesu födelse: världen stannar upp och när Jesus föds lyser det ett klart ljus från grottan (0,5 p.). Jakobs protoevangelium nämner också en barnmorska som Josef hämtar för att hjälpa Maria (0,25 p.). Protoevangeliet betonar Marias jungfrudom även efter förlossningen (0,25 p.). Salome, som kallats till platsen som barnmorska, tror inte på jungfrulig födelse, vilket leder till att hennes hand brinner när hon undersöker Maria. Salome blir mirakulöst helad när hon rör Jesus (0,25 p.).

Liksom Matteusevangeliet berättar Jakob om ett besök av vise män hos Jesus och om Herodes avsikt att mörda barn under två år (0,25 p.). Jakob berättar dock inte om flykten till Egypten (0,5 p.), men däremot om att Maria lindar in Jesus och gömmer honom i krubban, vilket påminner om Lukas beskrivning av Jesu födelse (0,5 p.). Jakob berättar också vad som hände med Johannes föräldrar, Elisabeth och Sakarias i samband med Herodes förföljelse: Elisabet flydde med sitt barn i bergen (0,25 p.) och Sakarias mördades för att han inte avslöjade sin sons gömställe (0,25 p.).

DEL 2

Svara på frågorna nedan utifrån Outi Lehtipuu artikel To Remarry or Not to Remarry? 1 Timothy 5:14 in Early Christian Ascetic Discourse.

1. Vad betyder termen 'pseudepigrafisk'? Hur närmar sig fornkristna författare problemet med att Paulus i Paulus brev ger undervisning som verkar stå i strid med sig själv? (2p)

Pseudepigrafi avser en text som har skrivits i någons namn men som enligt forskningsuppfattningen inte har skrivits av personen i fråga. (1 p.) Enligt en tidig kristen uppfattning kunde en apostel inte stå i strid med sig själv, varmed motstridigheterna som framgår

i texterna måste vara skenbara. (0,5 p.) Genom rätt tolkning, till exempel genom att jämföra texter sinsemellan eller genom att begränsa deras lämplighet, kan man nå harmoni mellan texter som är motstridiga och Paulus 'genuina' innehåll i undervisningen klarnar. (0,5 p.)

2. Vilka två taktiker använder Tertullianus, Johannes Chrysostomos och Epiphanius för att få de äktenskapspositiva delarna i Paulus brev att stämma överens med sin egen celibatundervisning? (1p)

Den första taktiken var att läsa ett svårt ställe i ljuset av en annan text som var mer positiv till asketism. (0,5 p.) En annan taktik var att lägga ett svårt ställe i förhållande så att det gällde en viss historisk tid eller en viss grupp människor. (0,5 p.)

3. Hur skiljer sig Tertullianus attityd till omgifte från den som presenteras i de tre verk som Lehtipuu nämner? (*To his wife, Exhortation of Chastity, On monogamy*) (3p)

I verket *To his wife* uppmuntrar Tertullianus att undvika att omgifte, men förbjuder det inte direkt. (0,5 p.) Enligt honom tillåter Paulus att man gifter om sig, men bara motvilligt, eftersom det är en mindre synd än oanständighet. (0,5 p.) I verket *Exhortation to Chastity* konstaterar Tertullianus att Gud via Paulus har gjort det känt att ett liv i celibat är att föredra (0,5 p) och att de som inte följer Guds preferens gör sig skyldiga till synd. (0,5 p.) I verket *On monogamy* fördömer Tertullianus såväl alla de som gifter om sig som de som tillåter att andra gifter om sig. (0,5 p.) Enligt Tertullianus är dessa syndare, även om de inte själva har gift om sig. (0,5 p.)

Tilläggsöppning: Allmänt taget uppmuntrade Tertullianus starkt till celibat. Han motsatte sig i regel omgifte. (0,25 p.)

Tilläggsöppning: I verket *On Monogamy* betonar Tertullianus att Paulus eftergift om att en änka får gifta om sig endast gäller situationer där änkan i fråga har varit gift med en hedning. I sådana fall skedde inte det första äktenskapet "under Guds ögon" och då räknas det inte. (0,25 p.)

4. Vilka två dygder anger Chrysostomos som tecken på en 'god änka' och på vilket sätt ansåg han att omgifte var ett bevis på avsaknaden av dessa dygder? (2p)

Enligt Chrysostomos är tecken på en "god änka" anständighet (0,5 p) och självbehärskning (0,5 p). Om kvinnan under äktenskapet hade kunnat visa självbehärskning, skulle hon också bli änka som betedde sig anständigt. (0,5 p.) Att man inte klarar av att vara änka och vill gifta om sig berättar enligt Chrysostomos att man är benägen för världsliga begär (0,25 p) och att änkan har en svag själ (0,25 p).

Tilläggspoäng: Tecken på gott änkestånd var framför allt frivillighet. (0,25 p.)

5. Vad menade Epifanios med 'äkta asketism' och hur gör sig de två sekterna som nämns i Panarion skyldiga till 'felaktig asketism' då de förbjuder såväl omgifte som äktenskap helt och hållet? (2p)

När Epifanios talade om "äkta asketism" menade han att asketismen (med tillhörande celibat) var ett frivilligt val. (1 p.) De sekter från Panarion som lyftes i artikeln representerade enligt Epifanios 'fel sorts asketism', eftersom de när de förbjuder äktenskap i alla dess former i praktiken kräver asketism av alla sina medlemmar. Detta innebär att asketismen inte valts av egen fri vilja utan av påtryckningar från gemenskapen. (0,5 p.) Enligt Epifanios följde dessa sekter stränga regler som de själva upprättat istället för Bibelns regler. (0,5 p.)

Tilläggspoäng: Enligt Epifanios var Paulus befallning att tillåta änkor att gifta om sig uttryckligen ett sätt att skydda sig mot fel sorts asketism – celibat var värdefullt endast om det var vad människan själv ville. (0,25 p.)

DEL 3

Nedan finns 20 flervalfrågor baserade på artikeln av Elina Juntunen och Ulla Siirto om Likgiltighet, ifrågasättande och livsinnehåll – Ungas uppfattningar om sitt förhållande till religion. Ange vid varje fråga det alternativ som du anser vara rätt. Det finns endast ett rätt svar per uppgift. Rätt svar ger 0,5 poäng. Fel svar ger -0,25 poäng. Ett svar som lämnas tomt ger 0 poäng. Du kan endast välja ett svarsalternativ. Svartsalternativen ordnas slumpmässigt. Uppgiftens totalpoäng är mellan 0 och 10 poäng.

3.1. Artikelns forskningsuppgift var att ta reda på

hur invandrares och infödda finländares religiositet skiljer sig ifrån varandra

vad unga säger om sitt eget förhållande till tro och religion

hur dan ungas spiritualitet är

varför unga inte vill höra till kyrkan

3.2. Under de senaste decennierna har

ställningen för institutionell kristendom försvagats

ungas intresse för olika former av andlighet försvagats

ungas intresse för andra religioner minskat

antalet unga som utträtt ur kyrkan minskat

3.3 Tairas "flexibel religiositet"

lämpar sig inte för forskning i ungas religiositet

beskriver inte den postmoderna människans förhållande till religion

betonar inte erfarenhetsmässighet

kräver inte att man binder sig till religionens doktriner på ett strikt sätt

3.4. Enligt Ungdomsbarometern som publicerades 2014

har ungas religiositet ökat under en granskningsperiod på fyra år

är invandrares religiösa övertygelse starkast i stadsregioner

är pojkar som bor på landsbygden mer religiösa än pojkar som bor i städer

är unga i Finland mer religiösa om de är medlemmar i en annan kyrka än den evangelisk-lutherska

3.5. McGuire använder begreppet

lös religiositet

flexibel religiositet

individuell religiositet

levd religiositet

3.6. Hur många procent gick i skriftskola i Finland enligt en publicerad studie från år 2015?

över 90 % av åldersgrupperna

över 70 % av åldersgrupperna

över 60 % av åldersgrupperna

över 80 % av åldersgrupperna

3.7. Enligt Smith har religioner i ungas värld av erfarenheter förändrats till "moralistisk-terapeutisk deism". Det här betyder

att man tror på tillhörighet, dvs. believing in belonging

att man tror på Gud, men inte på det sätt som kyrkan lär

erfarenhet om att man inom religioner moraliserar och ger terapi åt människor

erfarenhet om att religion ökar välbefinnande i relationer och ens eget liv

3.8. I artikelns studie deltog

Antalet unga som intervjuades angavs inte

18 unga

23 unga

15 unga

3.9. Artikelns forskningsmaterial samlades in via "snöbollsmetoden", dvs. intervjupersonerna och professionella som arbetar med unga berättade om nya intervjupersoner

intervjupersonerna samlades in via plattformar i sociala medier

intervjupersonerna tog själva kontakt med forskarna

man sökte intervjupersoner via webbplatsen Lumipallo ("Snöboll")

3.10. Artikelns forskningsmetoder var

öppna intervjuer och tematisk analys

tematiska intervjuer och narrativ analys

tematiska intervjuer och datadriven innehållsanalys

gruppintervjuer och datadriven innehållsanalys

3.11. Utifrån artikelns material formades fem grupper utifrån intervjupersonerna. Grupperna var Likgiltigt och kritiskt förhållande till religion, Passivt och försiktigt positivt förhållande till religion, Positivt förhållande till religion, Djupt religiösa unga, och

Skeptisk inställning till religion

Tvivlande inställning till religion

Nyfiken inställning till religion

Ifrågasättande inställning till religion

3.12. Unga som deltog i studien och som hade ett likgiltigt och kritiskt förhållande till religion

hade inte funderat på sin egen religiositet

upplevde inte att kyrkan stöder de svaga

ville inte betala kyrkoskatt

hade inte gått i skriftskola

3.13. Unga som hade ett likgiltigt och kritiskt förhållande till religion

funderade på att gå med i en annan religion

hade utträtt ur kyrkan

ville ha en kyrklig vigsel i framtiden

kom knappt ihåg att de deltagit i religiösa evenemang som barn

3.14. Unga som deltog i studien och som hade ett passivt och försiktigt positivt förhållande till religion

upplevde att skolans religionsundervisning borde bli bättre

hade gått i eller planerade att gå i skriftskola

ville inte ha en kyrklig vigsel

hade inte deltagit i religiös verksamhet i barndomen

3.15. Unga som deltog i studien och som hade ett positivt förhållande till religion

var inte säkra på vad de trodde på

funderade ändå ibland på att utträda ur kyrkan

hade inte fattat medvetna beslut om att förbli medlem i sitt religiösa samfund

tyckte inte kyrkliga förrättningar var viktiga

3.16. Unga som hade ett positivt förhållande till religion

använde inte ett religiöst språk

trodde på Gud

tog inte ställning till aktuella frågor gällande kyrkan

upplevde att religion kan erbjuda hopp och tröst

3.17. De två unga personerna i studien som var djupt religiösa var båda

asylsökande

konverterade

muslimer

alla ovannämnda

3.18. De djupt religiösa unga

bad inte varje dag

ansåg att anställda inom kyrkan var "trevliga människor"

upplevde att religion erbjöd dem etisk vägledning i livet

var inte intresserade av andra religioner

3.19. Förhållandet till religion definierades bland de unga som deltog i studien främst av

egna känslor och val

skolans religionsundervisning

rutiner och traditioner

det samhälleliga läget

3.20. Utifrån artikelns resultat

hade de unga olika inställningar till religion

ansåg de unga att religion framför allt hör till det offentliga livet

hade de unga inte funderat på etiken i sina egna handlingar

hade det ingen betydelse för de unga hurdan upplevelse eller känsla religion skapar